

בית מאיר – אסטרטגיה

מתורת רבוה"ק על פרשיות השבוע והמועדים

מכתבי רבותינו ותלמידיהם

גליון מס' 125

פרשת שמיני, שבת פרה ה'תשע"א

פלפולי אורייתא

שאמר להם פרשת שרצים, עיי"ש. ולפי מה שכתבנו יש לומר דהנה בסוף הפרשה כתיב אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים (ספ פסוק מה). ופירש"י, תנא דבי רבי ישמעאל אלמלא לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מממאין בשרצים כשאר אומות, דייס. ומבואר דבזכות שאין ישראל מממאין בשרצים, זכו להגאל ממצרים. ממילא נזכר לומר דזכות זה עמד להם שיגאלו קודם שנשלם הזמן. ואם כן אתי שפיר דכיון שהשוו בדמימה משום דהוי להו קודם מתן תורה דין ישראל, שוב יקשה האידך יצאו ממצרים קודם הזמן, לכך זכו לפרשת שרצים, דבזכות זה נגאלו קודם הזמן, ודו"ק.

(כ"כ מרן אדמו"ר רבי מאיר יחיאל הלוי וצוק"ל הי"ד – אור תורה)

ויקצוץ על אלעזר ועל איתמר בני אהרן הנותרים וגו'

(י, טז). וקשה מה להזכיר כאן הנותרים – שמתו נדב ואביהוא והם נותרו בחיים, ובפסוק י"ט כתב ברש"י אם שמעת בקדשי שעה אין לך להקל בקדשי דורות, ולפני כן (בפסוק כ"ג) כתב רש"י מרז"ל (ספרי זוטא פיסקא לא, כא) אפשר משה קצץ על אלעזר ועל איתמר ואהרן מדבר, הא ידעת שלא היתה אלא מדרך כבוד, אמרו אינו בדיון שיהא אבינו יושב ואנו מדברים לפניו, ואינו בדיון תלמיד משיב את רבו, יכול מפני שלא היה באלעזר להשיב, תלמוד לומר ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו' (במדבר לא, כא), הרי כשרצה דבר לפני משה ולפני הנשיאים וכו', ותמוה מה ראייה משם, דילמא שם ידע וכאן נעלם ממנו.

ויש לומר דבזבחים (קא). מעם אהרן שחילק בין קדשי שעה לדורות – שדן קל וחומר ממעשר הקל שאינו אוכל באנינות חמור לא כל שכן, ולכאורה תמוה לי מה הקל וחומר, הא התם אמור לאכול באנינות דאפשר לקיים שניהם ולהמתין עד למחר ולא יהיה אונן, מה שאין כן בקדשים דאינו יכול להמתין דיהיה נותר ואמרינן עשה דוחה לא תעשה ושפיר מותר. ועיין תוס' יבמות (א: ד"ה טולא) שהקשו באמת דנילק דאין עשה דוחה לא תעשה משריפת קדשים, ותירצו דיכול להמתין עד למחר, אך זה אינו דקיי"ל אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש בזבחים (אז) גבי יקדש (ויקרא ו, ט) ושפיר דריש אהרן קל וחומר, ורב אשי דפליג על רבא ומשני יקדש עשה ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

והנה באמת אהרן היה מהוייב כליה מחטא העגל (עיין קס"י וקלא י, יב), אך לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה אלא להורות תשובה (ע"ז ד;), אמנם בתשובה שמעינן דקיי"ל עשה דוחה לא תעשה כדכתיב גדולה תשובה שדוחה לא תעשה

והנצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה' (י, נ). ובמדרש פליאה, בשעה שנשרפו נדב ואביהוא אמרו מלאכי השרת רבש"ע למה קרעת לישראל את היס, ואינו מובן.

ונזכר לומר, דהנה המפרשים הקשו האידך יצאו ישראל ממצרים קודם שנשלם הזמן של ארבע מאות שנה. אך באמת רש"י (נלאשט טו, ג) תירץ, דהזמן התחיל מלידת יצחק וכבר נשלם הזמן. אמנם מבואר בפרשת דרכים (נלוט לאשון) דזה התירוץ יתכן רק אם נאמר דהוי להו קודם מתן תורה דין בני נח ולא קנה אברהם אבינו את ארץ ישראל בחזקה, דבן נח אינו קונה בחזקה, אבל אם נאמר דהוה ליה דין ישראל וקנה אברהם אבינו את ארץ ישראל בחזקה שהלך לארבעה ולרחבה, לא נזכר לומר דהזמן התחיל מיצחק, דהא כתיב בארץ לא להם, ויצחק היה בארץ ישראל, עיי"ש.

והנה בילקוט (נשלח, רמא) דעווא שר של מצרים קטרג על ים סוף ומעין, שלא נשלם הזמן של ארבע מאות שנה, ועל כל ורק כשראה ארונו של יוסף, נסתתמו מענותיו. ועל כל פנים מבואר דהיה הקטרוג שלא נשלם הזמן. ובשמו"ר (כא, ז) ובילקוט (נשלח נלל) איתא, דהיה הקטרוג שהיו עובדי ע"ז, עיי"ש. ויש לומר דשני הטענות שייכי אהדדי, דמבואר בילקוט (ספ) דישאל היו שוגגים מתוך מירוף הדעת. אך בבן נח הייב שוגג כמזיד, ועל כן היה הקטרוג ממה נפשך, אם הוה ליה דין ישראל, לא נשלם הזמן, ואם הוה ליה דין בן נח שוב אף שוגג הייב. והשיב הקב"ה שומה שבעולם, אתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון, דבן נח אינו מצוה על קידוש השם, וממה נפשך אין לענוש על שעבדו ע"ז, ושוב יש לומר דהוה ליה דין בן נח ונשלם הזמן, ודוק.

והנה מבואר ברש"י (ויקרא י, יב) דנדב ואביהוא מתו בחטא שעשה אהרן את העגל, עיי"ש. ולכאורה כיון שנשתברו הלוחות ודינם כפנויה, בטל זה החטא, אך אם נאמר דהוי להו דין ישראל עדיין החטא קיים. ועווא שר של מצרים קטרג על הים דעדיין לא נשלם הזמן, אך אם נאמר דהוי להו דין בני נח, שפיר נשלם הזמן, דהתחיל מלידת יצחק כנ"ל, ולכן כשמתו נדב ואביהוא בעון זה, מוכח דהוה ליה קודם מתן תורה דין ישראל, ושפיר שאלו אם כן למה קרעת לישראל את היס, הא לא נשלם הזמן עדיין, וזה פשוט.

ובזה יש לפרש מה שכתב רש"י (ספ יא, ז) וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם שיאמר לאלעזר ואיתמר דברו אל בני ישראל לאמר, כולם השוה להיות שלוחים בדבור זה, לפי שהשוו בדמימה וכו'. ואינו מובן למה היה שכן הדמימה

(וימא פו): אך באמת אם נימא אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש ממילא לא מהני תשובה גבי חטאת של ע"ז כיון שהרים יד בקדוש ונורא שמו יתברך. וכמו שכתבו המפרשים עה"פ סמוכים לעד לעולם (תהלים קי"ח, ח) - היינו מה שאנו דורשים סמוכים בכלאים דעשה דוחה לא תעשה (וימא פו, ז). בזה פדות שלח לעמו (ספ פסוק ט) - היינו מה שמועיל תשובה, אבל קדוש ונורא שמו - היינו בחטא של ע"ז לא מהני תשובה דהוי לא תעשה שבמקדש.

ומעתה הואיל ונותרו בני אהרן משמע שמועיל תשובה אף בע"ז, ועל כרחך כרב אשי דעשה דוחה לא תעשה שבמקדש גם כן, ושוב ליכא קל וחומר ממעשר הקל דשאני התם דאפשר לקיים שניהם, אבל כאן עשה דוחה לא תעשה, ועל זה קאמר שקצף משה על בני אהרן הנותרים דייקא - מדוע לא אכלתם באנינות. על כל פנים מבואר בטעמו של אהרן דרדיש קל וחומר ממעשר דסובר עשה דוחה לא תעשה שבמקדש.

ונודע דגיעולי מדין היה משום טעם כעיקר וכדילפינן להלכה טעם כעיקר משם, דילפינן מנזיר דכתיב משרת (נמלכנ ג. בפסחים (מל), ור' עקיבא באמת מוקי להאי קרא להיתר מצטרף לאיסור כדי שיהיו שני כתובים - נזיר וחטאת - ואין מלמדין, והאחרונים הקשו איך חשוב שני כתובים הא איצטריך יקדש לעשה דלא נימא עשה דוחה לא תעשה, וכתוב יקדש שיהיה עשה ולא תעשה, אבל אי נימא דבלאו חכי אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש שוב מיותר הקרא והוי שני כתובים. והנה טעם דרבנן דלא מוקי משרת להיתר מצטרף לאיסור משום דא"כ יקדש למה לי, ואין סברא לאוקמי לשני כתובים דעדיף לאוקמי למעם כעיקר.

ובאנו אל המכוון, דשפיר כתב רש"י ואין לומר דלא היה להם להשיב, זה אינו דהא גבי גיעולי מדין כתיב ואמר אלעזר וממילא על כרחך דילפינן ממשרת להיתר מצטרף לאיסור וא"כ חטאת למה לי, וקשה דילמא כדי שיהיה עשה ולא ידחה, ועל כרחך דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, ושפיר איכא למילף ממעשר הקל שאינו נאכל באנינות ואלא משום כבוד, ואתי שפיר רש"י ודפ"ח.

(כ"ק מרן אדמו"ר רבי מאיר יחיאל הלוי זצוק"ל הי"ד - פרדס יוסף)

זאת חקת התורה (נמלכנ יט, ג). ובמדרש (נמל"ר יט, ו) איתא שאמר הקב"ה למשה, לך אני מגלה טעם פרה ולאחרים חוקה. ואינו מובן מדוע לא יגלה לישראל הטעם.

ונראה דהנה ברש"י (נמלכנ יט, כז) מבואר טעם פרה בשם רבי משה הדרשן, דבאה לכפר על מעשה העגל. ובמדרש (סמ"ר מג, א) איתא דמשה שיבר הלוחות אמר מוטב שידונו כפנויה ואל ידונו כנשואה, עיי"ש. ופירשו המפרשים משום דהעגל היה בשיתוף, כמו שאיתא בסנהדרין (סג). ובן נח אינו מצוה על שיתוף. ולפי זה קשה טעם רבי משה הדרשן, דהעגל אין צריך כפרה כיון ששיבר הלוחות ונדונים כפנויה, וגם יש להם טענת מודעה, אך אם נאמר דהוי להו קודם מתן תורה דין ישראל, שפיר צריכים כפרה. אמנם יש ראייה דהוי להו דין בן נח ממה שיצאו ממצרים קודם הזמן, ובעל כרחך צריך לומר דהוא משום דהזמן התחיל מלידת יצחק, כמו שכתב רש"י (נלשית טו, ג), ואם כן מוכח דהוי להו דין בן נח.

אמנם מבואר בפרשת דרכים דזה התירוץ יתכן אם נאמר דהוי להו קודם מתן תורה דין בני נח ולא קנה אברהם אבינו את ארץ ישראל בחזקה, דבן נח אינו קונה בחזקה, אבל אם נאמר דהוי ליה דין ישראל וקנה אברהם אבינו את ארץ ישראל בחזקה שהלך לארצה ולרחבה, לא נוכל לומר דהזמן התחיל מיצחק, דהא כתיב בארץ לא להם, ויצחק היה בארץ ישראל, עיי"ש.

אך המפרשים כתבו דבאמת לא נשלם הזמן עדיין, ויצאו קודם הזמן כדי שלא ישתקעו בטומאה, ויושלם הזמן בגלויות אחרות.

והנה ברש"י (סמות ג, יז) עה"פ ויאמר אלקים אל משה אהיה אשר אהיה וגו' כתב דהקב"ה אמר למשה אהיה עמם בצרה זאת, אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכויות. אמר לפניו רבש"ע מה אני מזכיר להם צרה אחרת דיה לצרה בשעתה. א"ל יפה אמרת, כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם, עיי"ש. מבואר דלא רצה לגלות לישראל משעבוד שאר מלכויות. אם כן אתי שפיר דמשה ידע דטעם הפרה לכפר על מעשה העגל, כיון דידע משאר גלויות, ושפיר יש לומר דהוי להו דין ישראל, אבל ישראל שלא ידעו מזה, היה להם הוכחה דהוי להו קודם מתן תורה דין בן נח מדיצאו ממצרים קודם שנשלם הזמן, שוב לא היה אפשר לומר להם טעם הפרה כיון שלא רצה לגלות להם שיהיה עוד גלות, וד"ק.

(כ"ק מרן אדמו"ר רבי מאיר יחיאל הלוי זצוק"ל הי"ד - אור תורה)

פרפראות

וידום אהרן (י, ג). ידוע דהעולם נחלק לארבעה גופים, דומם צומח חי מדבר, המדבר - שהוא האדם, קובל על עוול לפי הרגשותיו, וחכמתו עומדת לו לסדר דבריו בדעת, החי - שהם בהמות וחיות ועופות, צועקים וגועים בקולות משונים ופראים, הצומח - כשפוגעים בו הוא נובל, אמנם הדומם איננו משנה צורתו בכל פעם.

והתורה מעידה על אהרן הכהן שתגובתו על מות שני בניו היתה בבחינת וידום אהרן, כמו הדומם שאינו מחליף צורתו כי לא הכירו באהרן אם אירע משהו בחייו וזאת היתה גדולתו של אהרן שידע להתגבר ולקבל באהבה מבלי להבליט כל אותות היכר על שריפת בניו, כמו בדומם שאין רואים בו שום שינוי.

(כ"ק מרן אדמו"ר רבי מאיר יחיאל הלוי זצוק"ל - קונטרס נצוץ דרכי מאיר)

יו"ל ע"י המכון להוצאת תורת רבוה"ק מאסטרטגיה

בנשיאות מו"ר הרב יהודה לייב הלשטוק שליט"א
רח' הרבי מנדבורנא 20/6, ביתר עילית 90500

לתגובות, הערות, הארות, תרומות, הנצחות ושאר פרטים,
ניתן ליצור קשר בטל': 02-580-3479, פקס: 02-572-5922
או בפלא': 052-764-6601, 1718-854-0700 U.S.A office:
או בדוא"ל: Ostrovta@gmail.com